

Kommunstyrelsen
Meeri Wasberg

Finansdepartementet

Remissvar från Haninge kommun gällande betänkandet ”Möjligt, tillåtet och tillgängligt” (SOU 2018:44)

Haninge kommun har beretts tillfälle att inkomma med synpunkter på betänkandet från utredningen om vissa förenklade upphandlingsregler ”Möjligt, tillåtet och tillgängligt” (SOU 2018:44).

I vårt svar har vi valt att inte kommentera samtliga förslag och bedömningar från utredningen, utan har koncentrerat oss på de förslag som vi anser berör vår verksamhet i högst grad samt där vi kan bilda oss en hyggligt kvalificerad uppfattning över konsekvenserna för upphandlings- och inköpsverksamhet i stort.

Haninge kommun, i det följande kallat Kommunen, vill härmed avge följande yttrande.

Allmänna synpunkter

Kommunen anser att utredningen gjort ett gediget jobb och tagit fram ett utförligt och genomarbetat betänkande. Att på olika sätt förenkla och tydliggöra upphandlingsreglerna är ett viktigt arbete som de flesta upphandlande myndigheter med största säkerhet ställer sig bakom.

Ambitionen med förslagen har således varit att förenkla och förtydliga, samt att minska antalet överprövningar, en ambition som kommunen med emfas ställer sig bakom.

Nytt kapitel för upphandlingar som inte är annonseringspliktiga

Förslaget innebär att det i LOU och LUF införs ett nytt kapitel (19a) som reglerar upphandlingar under tröskelvärdena vilka inte är annonseringspliktiga, alltså direktupphandlingar.

Kommunen anser att förslaget i stort är bra. Att i lagarna skilja sådana upphandlingar under tröskelvärdena som är annonspliktiga från de som inte är det är en åtgärd som tydliggör de skillnader i praktiskt upphandlingsarbete som de facto finns mellan dessa. Det möjliggör också att i framtiden på ett mer transparent sätt reglera direktupphandlingar och hur dessa ska genomföras än vad som är möjligt i dag.

Postadress

Besöksadress

Telefon
Växel:
Direkt:

Fax/e-post

Postgiro

Bankgiro

Större frihet inom 19 kap för annonseringspliktiga upphandlingar

Enligt utredningens förslag ska upphandlande myndigheter få en större frihet att organisera förfarandet och använda metoder. Det krävs dock att det sker inom ramen för de grundläggande principerna och att tydlig information lämnas om hur upphandlingen ska gå till.

Kommunen har uppfattningen att det i princip är bra och nödvändigt med större frihet och handlingsutrymme för upphandlande myndigheter för upphandlingar av lägre värde. De nuvarande reglerna för icke direktivstyrda upphandlingar är alltför detaljerade och liknar i alltför hög grad de regler som gäller för direktivstyrda upphandlingar. Fokus ska, enligt kommunen, inte ligga på regler utan på hur man i så hög grad som möjligt kan skapa förutsättningar för att goda affärer ska kunna genomföras där både leverantörer och upphandlande myndigheter känner sig tillfreds med ramverket. Denna ståndpunkt delar kommunen således med utredningen liksom att ett större handlingsutrymme kan komma att få positiva effekter såsom ett gynnande av småföretag, ökat utrymme för dialog samt mer resurser för avtalsuppföljning.

Det finns emellertid även nackdelar med förslaget så som det ser ut i dagsläget. Att upphandlande myndigheter ska ”hitta på” egna upphandlingsprocesser är förenat med risker. Framst riskerar hela upphandlingsprocesser bli oförutsebara och till och med godtyckliga. Trots att de förfaranden som finns idag i många fall är väl detaljreglerade innebär de en tydlighet gällande hur en upphandling ska utformas.

Direktupphandlingar

Utredningen föreslår att direktupphandlingsgränserna ska anges i fasta belopp (600 000 kr för LOU och 1 100 000 kr för LUF). Vidare föreslås en ny bestämmelse som ska möjliggöra direktupphandling i samband med överprövning, benämnt täckningsköp. Gränsen för dokumentationskravet, 100 000 kr, föreslås slopad.

De två första förslagen är enligt kommunen bra. Fasta beloppsgränser förenklar upphandlingsarbetet väsentligt. En höjning av de föreslagna beloppen borde även övervägas. Att kunna göra direktupphandlingar under en överprövningsprocess, täckningsköp, skulle vara ett stort steg i rätt riktning för att underlätta upphandlings- och inköpsarbetet för myndigheter. Att många upphandlingar blir överprövade, med många negativa konsekvenser till följd, är idag en realitet och hur man idag ska hantera denna situation finns det dessvärre inga klara svar på. Att i lagen införa möjlighet till täckningsköp skulle således underlätta mycket. Dessa borde då inte begränsas mer än till den tid som upphandlingen är föremål för rättslig prövning och eventuell extra tid för att göra om en upphandling ifall rätten dömer att upphandlingen ska göras om.

Kommunen kan inte tydligt se hur ett slopande av gränsen för dokumentationskravet skulle förenkla då detta är en klar och tydlig regel.

Ansökningsavgift vid överprövning

Som ett led i att minska antalet överprövningar föreslår utredningen att en ansökningsavgift införs som sökanden ska betala. Den föreslås bli 7 500 kr.

Kommunen instämmer i att antalet överprövade upphandlingar behöver minska. Att införa en avgift för att ansöka om överprövning av en upphandling som av olika skäl anses felaktig kan därför vara ett sätt att minska överprövningarna. Ett flertal andra länder tar idag någon form av avgift för att överpröva upphandlingar och erfarenheten från dessa länder synes vara övervägande positiv enligt betänkandet. Kommunen ställer sig därför positiv till att pröva detta instrument, men ser en risk att det mest är små företag som avhåller sig från att ansöka om överprövning på grund av avgiften. De större leverantörerna med större ekonomiska "muskler" kommer med största sannolikhet se avgiften som en försumbar utgift. Den föreslagna avgiftens storlek gör, enligt kommunens bedömning, att de positiva effekterna av ett införande riskerar att utebli.

Processkostnadsansvar

Ett annat förslag som ska minska antalet överprövningar är införande av ett processkostnadsansvar. Den part som förlorar målet ska som utgångspunkt och huvudprincip ersätta motpartens kostnader i överprövningsmål.

På samma sätt som när det gäller avgiften för att ansöka om överprövning, anser kommunen att detta skulle kunna vara ett sätt att få ned antalet överprövningar. Sannolikt är det så att denna åtgärd till och med än mer effektiv än avgiften i det hänseendet. I princip ställer sig kommunen därför positiv till att prova denna ordning. Emellertid finns det även negativa konsekvenser med förslaget som behöver uppmärksammas. På samma sätt som när det gäller avgiften för att ansöka riskerar processkostnadsansvaret att främst drabba mindre företag, som till skillnad från större avhåller från att gå vidare med en överprövning. Upphandlande myndigheter kan även i vissa fall, som en följd av ett processkostnadsansvar, komma att avhålla sig från att "pröva gränserna" när det gäller upphandlingsregelverket och även från att fokusera på den goda affären. Istället riskerar man att fokus hamnar på att hålla sig inom reglernas ram. Ytterligare en aspekt, är att det i vissa fall är svårt att avgöra vem som kan anses som vinnare av ett upphandlingsmål.

Ett alternativ, som kommunen anser kan vara värd att undersöka vidare, är att den upphandlande myndigheten förpliktigas ersätta sökandens ansökningsavgift ifall den senare betraktas som vinnare.

Sociala och andra särskilda tjänster

Utredningen föreslår att alla sociala och särskilda tjänster ska regleras på samma sätt dvs utan någon åtskillnad mellan exempelvis välfärdstjänster och andra tjänster samt att reglerna ska tas in i både LOU och LUF.

Kommunen finner att detta är ett bra förslag, bl. a. med tanke på att det ibland är svårt att dra en gräns för vad som är en välfärdstjänst eller inte inom området sociala tjänster. Att upphandlingar över tröskelvärdet, inom sociala tjänster, inte behöver annonseras på unionsnivå är även det bra då behoven oftast är lokala och för att det i princip aldrig förekommer anbud från något annat land i EU.

Förslaget att upphandlingar under tröskelvärdet ska få göras med användning av direktupphandling är bra då det enligt kommunens bedömning skulle underlätta för både beställare, upphandlare och leverantörer.

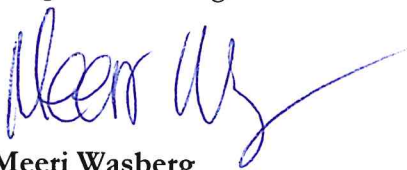
Förslaget i utredningen att direktupphandling inom sociala tjänster inte måste annonseras i en allmänt tillgänglig databas, utan det blir upp till den upphandlande myndigheten att ta tillvara på konkurrensen på marknaden är ett väl avvägt förslag. Detta då det ger större flexibilitet att anpassa varje unik upphandling. Att kunna annonsera i en allmänt tillgänglig databas även vid mindre upphandlingar inom sociala tjänster innebär en fördel då man nå en större krets av leverantörer. Dock behöver det däremot inte vara ett krav enligt kommunens uppfattning.

Preklusionsregel

Ett förslag som behandlades i den tidigare Överprövningsutredningen, men inte i den förevarande, är förslaget om införande av en så kallad preklusionsregel. Kommunen vill ta tillfället i akt att, även om detta yttrande avser SOU 2018:44, framföra synpunkten gällande denna fråga som är en viktig och verkningsfull åtgärd.

Kommunen anser således att införande av en frist då brister i det konkurrensuppsökande skedet inte längre får åberopas är en viktig åtgärd för att få bukt med det stora antalet överprövningar i upphandlingsmål. Att som idag kunna vänta med att ansöka om överprövning, på grund av brister i förfrågningsunderlaget, till efter tilldelningsbeslutet meddelats är en märklig ordning som behöver åtgärdas. Hur regeln ska utformas vill kommunen inte gå in på i denna skrivelse. Detta har ju behandlats av överprövningsutredningen, vilka föreslog den så kallade mellanvägen. Kommunen utgår från att diskussionerna om införande av en preklusionsregel inte är avslutad utan kommer att vara en del i kommande förslag om förändringar i upphandlingslagstiftningen.

Detta beslut fattas med stöd av brådskande ärende i kommunstyrelsens delegationsordning.

Meeri Wasberg

Kommunstyrelsens ordförande